Tillgänglighetsbarometern 2019

Humana

Hjärnskadeförbundet HJÄRNKRAFT

SPF SENIORERNA

Innehåll

3 Humana har granskat tillgängligheten i Sverige i tio år
4 Sammanfattning och metod

6 1. Resultatredovisning
6 1.1 Särskild rapporteringsansvarig
6 1.2 Tillgänglighetsmål i översiktsplanen
7 1.3 Utvärdering av tillgänglighetsarbetet
7 1.4 Kartläggning av tillgängligheten i butiker och andra offentliga lokaler
8 1.5 Inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshus
8 1.6 Plan för bostadsförsörjningen för äldre
9 1.7 Flera metoder för att driva på privata aktörer
9 1.8 Skriftlig plan för tillgänglighetsanpassning av skolgårdar
10 1.9 Plan för kommunala skolors agerande vid mottagandet av elever med förvärvad hjärnskada
10 1.10 Sommarjobb för unga med funktionsnedsättning
11 1.11 Strategi för anställning av personer med någon form av funktionsnedsättning
11 1.12 Brukarrevision
12 1.13 Tillgänglighetskrav vid beviljande av anslag till kulturverksamhet
12 1.14 Tillgänglighetskrav vid utdelning av bidrag till föreningsverksamhet
13 1.15 Lokala regelverk med krav på uteserveringar
13 1.16 Kontroll av tillgängligheten på uteserveringar
14 1.17 Tillgänglighetsanpassning av badplatser
14 1.18 Tillgänglighetsanpassning av idrottsanläggningar
15 1.19 Rutiner för samordnad individuell plan
15 1.20 Kontroll av tillgängligheten på uteserveringar

16 2. Ranking av kommuner
16 2.1 Metod
16 2.2 Poängsättning – frågor
19 2.3 Kommunranking 2019
21 2.4 Kommuner utanför rankingen
22 2.5 Kommuner som inte deltog i undersökningen

23 3. Avslutande kommentar

24 4. Åtta åtgärder för ökad tillgänglighet i kommunerna

Humana har granskat tillgängligheten i Sverige i tio år

Sedan 2010 har Humana kartlagt och granskat Sveriges kommuners tillgänglighetsarbete. I år är det alltså den tionde utgåvan. Under dessa år har barometern gjort sig ett namn bland Sveriges kommuner och kommit att bli ett hjälpmedel för utvärdering av tillgänglighetsarbetet. Vår förhoppning med Tillgänglighetsbarometern har varit att se förbättrade resultat samt att kunna följa utvecklingen av arbetet som genomförs på området.

Efter att ha stängt enkäten för årets barometer kan vi konstatera att många kommuner har utvecklat ett arbetssätt för att besvara enkäten. Tyvärr matchas inte det av tydliga förbättringar i tillgänglighetsarbetet. I början av milleniet beslutade riksdagen att alla ”enkelt avhjälpta hinder” skulle vara undanröjda senast år 2010. Där är vi fortfarande inte idag.

Det är kommunerna som har störst möjligheter att på ett konkret sätt förbättra tillvaron för enskilda människor och de har en viktig roll när det handlar om att undanröja hinder. Vissa insatser är förstås resurskrävande, men vad som är anmärkningsvärt är att det i många kommuner inte heller genomförs enklare åtgärder. Åtgärder som spelar stor roll för människor med någon form av funktionsnedsättning, men som inte behöver kräva mycket tid eller stora resurser från kommunen. Därtill har kommunerna under de senaste tio åren haft goda ekonomiska möjligheter att göra förbättringar och tillgänglighetsanpassningar, men inte fullföljt dem. Framöver riskerar kommunerna att vara mer ekonomiskt begränsade och chansen att tillgänglighetsanpassa kan ha gått förlorad för en lång tid.

I Tillgänglighetsbarometern 2018 hade kommunerna gjort framsteg på flera punkter. Många av framstegen var visserligen små, men det gick ändå åt rätt håll. Årets samlade resultat visar att kommunernas tillgänglighetsarbete har gått i stå. På de flesta punkter ser vi ingen eller endast en marginell förbättring och på flera områden ser vi en försämring.

Den 1 januari 2019 började lagen om tillgänglighet till digital offentlig service gälla, och i fjolårets undersökning kunde vi konstatera att endast var tredje kommun var förberedd på den nya lagen. Nu när lagen trätt i kraft har drygt 66 procent av landets kommuner tillgänglighetsanpassat sina webbplatser, trots att det nya regelverket inte har kommit som någon överraskning. Med andra ord bryter var tredje kommun mot lagen på den här punkten.

Sammanfattning och metod

Humanas Tillgänglighetsbarometer är en årlig undersökning som kartlägger Sveriges tillgänglighetsarbete. En digital enkät bestående av 20 frågor har skickats till landets 290 kommuner för att ge en bild av hur de arbetar med tillgänglighetsfrågor i olika avseenden. I år har Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och SPF Seniorerna bidragit i valet av frågor. I syfte att lyfta fram kommuner vars tillgänglighetsarbete utmärker sig rankas samtliga kommuner utifrån sina svar. Även regionala jämförelser lyfts fram.

Fortsatt saknar mer än hälften av kommunerna en tjänsteman med särskilt rapporteringsansvar i tillgänglighets- och användbarhetsfrågor. 63 procent av landets kommuner saknar konkreta tillgänglighetsmål i sin översiktsplan. För att systematiskt arbeta och följa upp det lokala tillgänglighetsarbetet är det viktiga parametrar, och avsaknad av tillgänglighetsmål kan vara en förklaring till svagt resultat.

En ny fråga för i år är om kommuner har en plan för när skolor tar emot elever med förvärvad hjärnskada. Där svarar över 73 procent av kommunerna att sådan plan saknas. Att inte ha en strategi för hur dessa elevers speciella behov ska hanteras kan få konsekvenser för deras lärande, och i det långa loppet framtida livskvalitet.

På temat skola kan även nämnas att endast 17 procent av landets kommuner har tillgänglighetsanpassat samtliga skolgårdar. Hur barn trivs i skolan är en viktig faktor i hur de presterar och utvecklas. Att inte ha möjlighet att delta i aktiviteterna på skolgården kan påverka hälsa och skolresultat negativt.

Andelen kommuner som har ett regelverk kring uteserveringar och deras tillgänglighetsanpassning har ökat från 47 till drygt 49 procent sedan i fjol, vilket är ett steg framåt. Andelen kommuner som kontrollerar tillgängligheten på samtliga uteserveringar som har beviljats tillstånd har ökat med en procentenhet.

Drygt åtta av tio av landets kommuner erbjuder sommarjobb till unga med någon form av funktionsnedsättning. Det är samma resultat som i fjol. Likt resultatet 2018 erbjuder cirka var femte kommun inte sommarjobb till unga med funktionsnedsättning.

I årets kommunranking klättrar Borås upp på förstaplats efter att 2018 ha rankats som tvåa. Halmstad som vunnit rankingen två år i rad hamnar i år på en andra plats. På tredjeplats hittar vi Höganäs, som inte rankades alls 2018 då de inte deltog i undersökningen då. Markanta förändringar i kommuners placeringar kan bero på flera olika saker. Förhoppningsvis beror det på att kommunen har förändrat sitt tillgänglighetsarbete. Samtidigt kan antalet frågor som kommunen besvarat skilja sig åt år från år, vilket givetvis får effekt på resultatet. Den mänskliga faktorn kan också påverka. Det är individer som svarar på frågorna, och svaren ges utifrån hur denne uppfattar frågorna i förhållande till kommunens situation, vilket man ska ha med sig.

Metod

Humanas Tillgänglighetsbarometer bygger på en enkätundersökning som genomfördes under våren 2019. Frågorna som ställdes har utformats av en företrädare från organisationerna SPF Seniorerna, Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft och Humana. Även kommunikationsbyrån Hallvarsson & Halvarsson deltog i projektgruppen och genomförde undersökningen.

Enkäten skickades per e-post till registrator hos Sveriges 290 kommuner med uppmaningen att vidarebefordra undersökningen till den i kommunen som är ansvarig för tillgänglighetsfrågor. Enkäten skickades den 9 mars 2019, med påminnelser per e-post och via telefon, och hölls öppen till den 23 maj 2019.

Utifrån telefonsamtalen framgår det att vissa kommuner har svårt att identifiera en person som ansvarig för tillgänglighetsfrågorna, vilket kan ha medfört att enkäten lämnats obesvarad. De kommuner som inte svarat är dock jämnt fördelade avseende storlek, geografisk placering och andra egenskaper.

249 kommuner har besvarat enkäten. Det ger en svarsfrekvens om 85,9 procent och säkrar en god geografisk spridning där storstadsregionerna såväl som landsbygd är representerade. 191 kommuner har svarat på minst 12 av de 20 frågorna och har rangordnats utifrån de poäng de erhållit på respektive fråga. Metoden för rangordningen och betygskriterierna redogörs för i tillhörande kapitel.

I de 191 rankade kommunerna bor 7 664 779 personer, vilket innebär att 75 procent av landets befolkning påverkas av arbetet som sker i dessa kommuner. Samtliga kommuner som deltog i undersökningen, 249 stycken, har 9 086 311 invånare motsvarande 89 procent av landets befolkning.

Med detta sagt, anser vi oss ha fog för att Tillgänglighetsbarometern ger en god samlad bild över tillgängligheten i Sverige 2019.

Anmärkningsvärt att det i många kommuner inte genomförs enklare åtgärder.

1. Resultatredovisning

1.1 Särskilt rapporteringsansvarig

Finns det i din kommun en tjänste-man eller förtroende-vald som i sin arbetsinstruktion har ett särskilt rapporteringsansvar i tillgänglighets- och användbarhetsfrågor gentemot kommunstyrelsen?

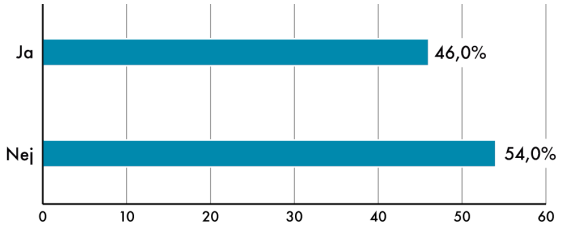

Drygt hälften av kommunerna saknar en särskilt rapporteringsansvarig

Tillgänglighetsbarometern 2019 inleds med frågan om kommunen har en person som i sin arbetsinstruktion har ett rapporteringsansvar till kommunstyrelsen gällande tillgänglighetsfrågor. Resultaten visar att 46 procent av kommunerna har en person med ett sådant ansvar. Visserligen är det en ökning med två procentenheter från i fjol vilket bryter den vikande trenden sedan sex år. Dock saknar en majoritet av kommunerna en särskilt rapporteringsansvarig.

Ett flertal kommuner har ett råd för tillgänglighetsfrågor som stöttar kommunstyrelsen. De kan bestå av tjänstemän, förtroendevalda eller företrädare för organisationer som värnar om tillgänglighet vid beslutsfattande. Rådet lämnar synpunkter och ger förslag till förändringar i den kommunala verksamheten. Det visar hur vissa kommuner på ett naturligt sätt har förankrat tillgängligheten vid politiskt beslutsfattande och samhällsbyggnad och skulle kunna tillämpas i andra kommuner med liknande förutsättningar.

Många kommuner har även delat upp frågorna inom tillgänglighet mellan olika avdelningar och funktioner inom kommunen, vilket kan förklara bristen på en utpekad person med ett speciellt rapporteringsansvar.

1.2 Tillgänglighetsmål i översiktsplanen

Innehåller översiktsplanen för din kommun mätbara mål eller angivna förbättringsprojekt för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättningar?

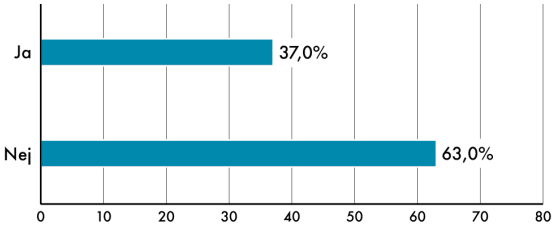

Sex av tio kommuner saknar tillgänglighetsmål i översiktsplanen

Kommunens översiktsplan fungerar som ett vägledande styrdokument och anger de målsättningar som ska prägla kommunens fysiska miljö. Humanas undersökning visar att en majoritet av landets kommuner saknar mätbara tillgänglighetsmål i översiktsplanen.

I 2018 års barometer hade andelen som har definierade tillgänglighetsmål i översiktsplanen ökat med fem procentenheter jämfört med 2017, vilket vi då hoppades var ett tecken på att tillgänglighetsfrågorna börjat prioriteras högre. I 2019 års resultat ser vi dessvärre att andelen kommuner med mätbara tillgänglighetsmål eller definierade förbättringsprojekt har minskat med nästan tre procentenheter. Fortsatt saknar sex av tio kommuner tillgänglighetsmål i översiktsplanen.

1.3 Utvärdering av tillgänglighetsarbetet

Har din kommun under de tre senaste åren genomfört någon utvärdering av tillgänglighetsarbetet utifrån de mål som kommunen satt inom området?

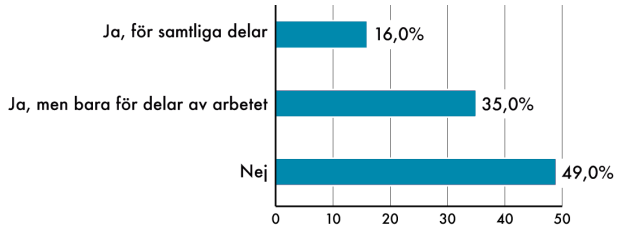

Närmare hälften utvärderar inte tillgänglighetsarbetet

Att följa upp och utvärdera arbetet är nödvändigt för att kunna avgöra hur väl de genomförda insatserna verkat för ett mer tillgängligt samhälle. Årets resultat ligger på samma nivå som förra årets resultat. Det har rört sig marginellt framåt, men det går för långsamt.

Andelen kommuner som utvärderar sitt tillgänglighetsarbete utifrån samtliga mål på området har ökat från 15 till 16 procent sedan 2018. Kommunerna tar med den lilla ökningen inte igen den minskning som skedde i fjolårets barometer. 49 procent av landets kommuner har de senaste åren inte genomfört någon utvärdering på området.

Det finns kommuner som inte har satt upp mätbara mål vilket gör att en konkret utvärdering är svår att uppnå. Många kommuner anger dock att de följer upp arbetet på andra sätt. Hur uppföljningen går till och hur de arbetar med resultatet är dock oklart. Då frågan avser de senaste tre åren kan resultaten variera över åren. Ett antal kommuner har i enkäten angett att de kommer att utföra en utvärdering under 2019 eller att en utvärdering har genomförts, dock inte under de senaste åren.

1.4 Kartläggning av tillgängligheten i butiker och andra offentliga lokaler

Har din kommun under de senaste fyra åren kartlagt tillgänglighet och användbarhet i butiker och andra offentliga lokaler i kommunen?

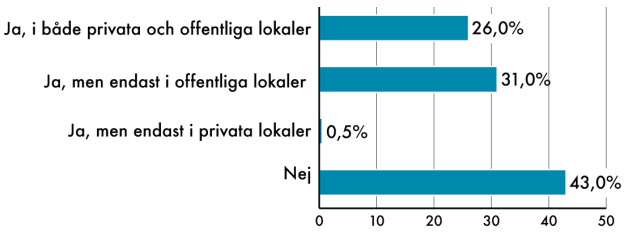

Över 40 procent av kommunerna kartlägger inte tillgängligheten i butiker och andra offentliga lokaler

Tillgängligheten i den offentliga miljön ger en konkret bild av hur samhället bemöter människor med någon form av funktionsnedsättning.

Andelen kommuner som kartlägger tillgängligheten i både privata och offentliga lokaler har bara ökat marginellt, med en procentenhet. Andelen kommuner som kartlägger endast offentliga lokaler har minskat med nästan sex procentenheter. 43 procent anger att de inte har kartlagt tillgängligheten alls, en ökning med fyra procentenheter jämfört med förra årets undersökning. Även fjolårets undersökning visade på en ökning bland de kommuner som inte alls kartlagt tillgängligheten i lokaler. Vi ser därmed en nedåtgående trend.

Det ska dock tilläggas att ett antal kommuner nämner att en kartläggning av lokalernas tillgänglighet har gjorts, men att det inte har skett under de senaste fyra åren. Det kan vara en förklaring till den negativa trenden som resultatet visar.

1.5 Inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshus

Har din kommun under de fyra senaste åren genomfört någon inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshus i kommunen?

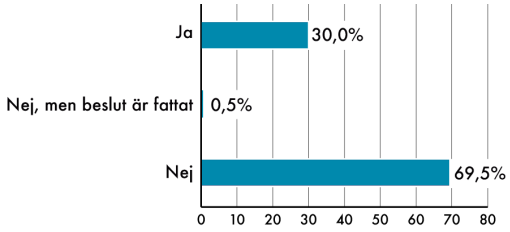

Två av tre kommuner inventerar inte den fysiska tillgängligheten i flerbostadshus

Den fysiska tillgängligheten i flerbostadshus har direkt bäring på kommunens arbete med att erbjuda personer med varierande funktionsförmåga boenden anpassade efter den enskildes behov. En inventering ger kommunen överblick över behovet kontra utbudet av boenden med god tillgänglighet. Precis som i 2018 års resultat har två av tre kommuner inte genomfört någon kartläggning alls under de senaste fyra åren.

Många kommuner anger dock att en utvärdering av tillgängligheten alltid görs vid nyproduktion samt om- och tillbyggnad av befintliga bostäder vilket är positivt.

1.6 Plan för bostadsförsörjningen för äldre

Har din kommun en skriftlig strategi, plan eller liknande gällande bostadsförsörjningen för äldre i kommunen?

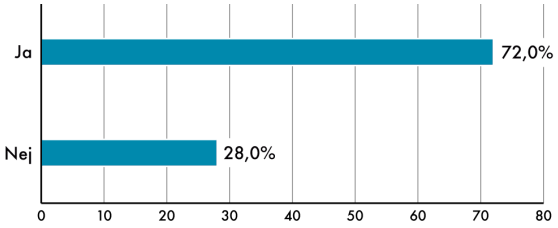

Närmare 30 procent av kommunerna saknar en plan för bostadsförsörjningen för äldre

Andelen äldre i befolkningen ökar vilket kräver förberedelser från kommunalt håll. Detta gäller inte minst genomarbetade strategier kring bostäder som är tillgänglighetsanpassade för äldre. Att upprätta en plan för bostadsförsörjning för äldre kan vara ett mätbart tillgänglighetsmål med möjligheter till uppföljning och bör inkluderas i översiktsplanen för de kommuner som fortfarande saknar detta.

Andelen kommuner som har ett sådant styrdokument har i år minskat med en procentenhet jämfört med 2018. 28 procent av kommunerna saknar ett sådant styrdokument.

1.7 Flera metoder för att driva på privata aktörer

Vilka av följande insatser genomför din kommun för att driva på privata aktörers arbete med att förbättra tillgänglighet och användbarhet? (Välj samtliga som passar.)

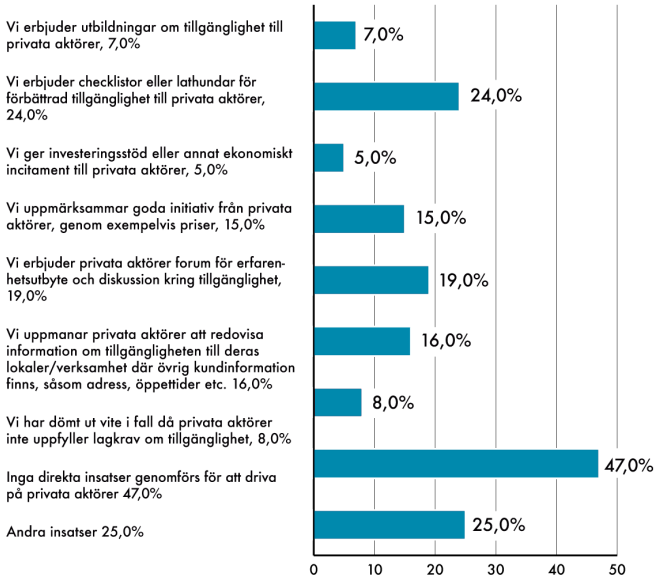

Kommuner använder flera metoder för att driva på privata aktörer

Kommunerna har en avgörande betydelse för hur de privata aktörer som verkar i kommunen agerar ur ett tillgänglighetsperspektiv. Den vanligaste åtgärden för att driva på det privata tillgänglighetsarbetet är att erbjuda checklistor och lathundar. Näst vanligast är att erbjuda privata aktörer forum för erfarenhetsutbyte och diskussion kring tillgänglighet. Nästan 19 procent av kommunerna gör detta och det är en ökning med fem procentenheter jämfört med 2018.

Andelen kommuner som erbjuder investeringsstöd eller andra ekonomiska incitament ligger på lägre nivå jämfört med 2018, på drygt fyra procent. Andelen kommuner som dömer ut vite i fall då privata aktörer inte uppfyller lagkrav om tillgänglighet har ökat med nästan tre procentenheter.

Andelen kommuner som inte genomför några insatser alls för att driva på privata aktörers tillgänglighetsarbete har ökat med två procentenheter.

1.8 Skriftlig plan för tillgänglighetsanpassning av skolgårdar

Har din kommun beslut på eller någon skriftlig plan för att tillgänglighetsanpassa de skolgårdar som kommunen ansvarar för?

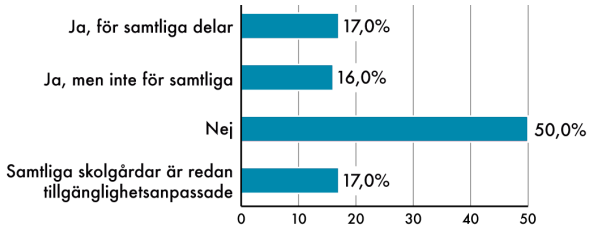

Hälften av kommunerna saknar skriftlig plan för att tillgänglighetsanpassa skolgårdar

Miljön i skolan har en ytterst påtaglig och direkt inverkan på hur väl eleverna trivs. Detta gäller naturligtvis även elever, anhöriga och personal med någon form av funktionsnedsättning. Skolgården är en viktig del av en skolas lärmiljö. 17 procent av kommunerna har tillgänglighetsanpassat alla skolgårdar som kommunen ansvarar för. Det är en ökning med en knapp procentenhet jämfört med 2018.

Hälften av kommunerna anger att det inte finns någon skriftlig plan för att anpassa skolgårdarna, vilket är en ökning med tre procentenheter jämfört med 2018. Andelen kommuner som anger att det finns en plan för hur skolgårdarna ska tillgänglighetsanpassas har minskat med nästan sex procentenheter, medan andelen som anger att det finns en plan men inte för samtliga skolgårdar har ökat med en procentenhet. Resultaten visar att tillgänglighetsarbetet i kommunerna fortfarande inte fokuserar på en skolmiljö med skolgårdar tillgängliga för alla elever och det har dessutom skett en försämring sedan i fjol.

1.9 Plan för kommunala skolors agerande vid mottagandet av elever med förvärvad hjärnskada

Har din kommun beslut på eller någon skriftlig plan för hur de kommunala skolorna ska agera när de tar emot elever med förvärvad hjärnskada?

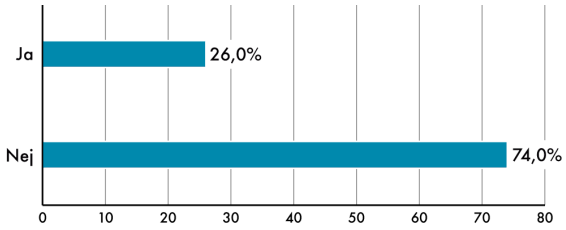

70 procent av landets kommuner saknar plan för hur de kommunala skolorna ska agera när de tar emot elever med förvärvad hjärnskada

En hjärnskada anses förvärvad när den har uppstått efter nyföddhetsperioden som omfattar de första 28 levnadsdagarna. Det kan handla om kognitiva problem till följd av en traumatisk skada, exempelvis en hjärnskakning, eller följder efter en hjärnhinneinflammation. Huvudskador är en vanlig orsak till akutvård för barn och unga, och spännvidden mellan de lättaste och de svåraste hjärnskadorna är stor. Många barn återhämtar sig inom de närmaste veckorna, men i vissa fall drabbas barnet av kognitiva problem som kvarstår en betydligt längre tid. Barn sjukskrivs inte utan förväntas snarast återgå till skolan. Därför är det viktigt att det finns en plan för hur skolorna ska agera när de tar emot en elev med förvärvad hjärnskada. Inte minst för att alla elever ska få samma förutsättningar i sitt lärande. Ändå svarar 73 procent av landets kommuner att det inte finns en plan för hur elever med förvärvad hjärnskada tas emot. Dock ska tilläggas att ett antal kommuner angivit att elever med förvärvad hjärnskada behandlas enligt deras skriftliga plan som rör elever med funktionshinder.

Då denna fråga är ny för i år finns inget resultat från 2018 att jämföra med.

1.10 Sommarjobb för unga med funktionsnedsättning

Erbjuder din kommun sommarjobb för unga med funktionsnedsättning?

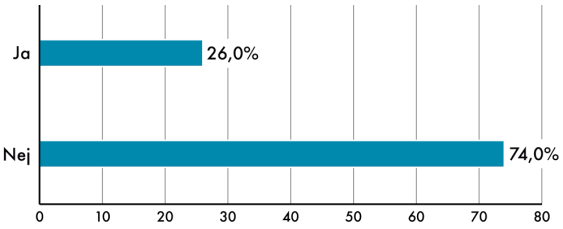

Åtta av tio kommuner erbjuder sommarjobb för unga med funktionsnedsättning

Arbetslösheten bland personer med någon form av funktionsnedsättning är högre än i befolkningen i stort, vilket gör arbetet för en mer inkluderande arbetsmarknad ytterst angeläget. Att myndigheter, såväl som företag, arbetar med särskilda tillgänglighetsinsatser är en förutsättning för många unga med funktionsnedsättningar att få tillträde till arbetsmarknaden. Tillgänglighetsanpassningar som ger fler möjlighet till sommarjobb hos kommunerna kan fungera som ett första steg mot fortsatt sysselsättning.

Drygt fyra av fem kommuner erbjuder sommarjobb åt unga med någon form av funktionsnedsättning, vilket är samma resultat som 2018, och en förbättring sedan 2017 med sex procentenheter.

1.11 Strategi för anställning av personer med någon form av funktionsnedsättning

Har din kommun en strategi eller motsvarande för att anställa personer med någon form av funktionsnedsättning?

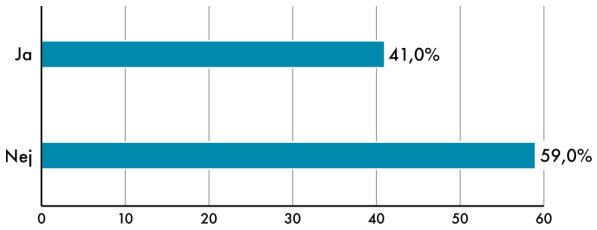

En majoritet av kommunerna saknar strategi för att anställa personer med någon form av funktionsnedsättning

I orter där offentlig sektor står för majoriteten av anställningarna, är det avgörande att kommunerna agerar som föredömen genom ansvarsfull rekrytering och utformandet av inkluderande arbetsmiljöer. En högre arbetslöshet bland personer med funktionsvariation jämfört med övrig befolkning gör dem till en särskilt utsatt grupp på arbetsmarknaden. För att motverka detta behöver kommunerna arbeta efter en strategi.

Resultatet 2019 visar på en ökning och nästan fem procentenheter mer än i fjol svarar att de har en strategi eller motsvarande för att anställa personer med någon form av funktionsnedsättning. Det är en förbättring, men det går för långsamt. Nästan 60 procent av kommunerna har ingen strategi för hur de ska anställa personer med funktionshinder. Då kommunen på många håll i Sverige är den största arbetsgivaren är det oroväckande att det i långt över hälften av kommunerna inte finns en strategi för att få ut funktionshindrade i arbetslivet.

1.12 Brukarrevision

Har din kommun använt sig av brukarrevision i verksamheter som rör stöd, vård och service för personer med funktionsnedsättning?

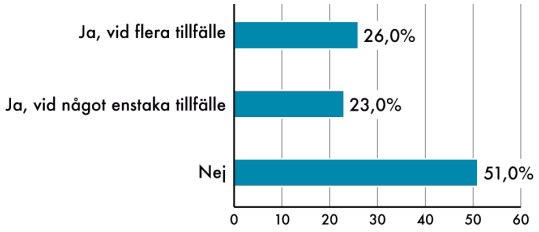

Hälften av kommunerna använder sig inte av brukarrevision

En brukarrevision är en utvärdering som görs av verksamhet inom stöd, vård och service för att kvalitetssäkra och förbättra utvecklingsarbetet. Metoden för denna granskning är brukarstyrd vilket innebär att brukare själva, eller andra personer med egna erfarenheter av sådan verksamhet, ansvarar för och utformar undersökningen. Genom enkätundersökningar, samtal och intervjuer med personal och brukare kan berörda ge utryck för sina åsikter om socialtjänstens insatser. Det har inte skett någon större förändring sedan förra årets undersökning. Andelen kommuner som vid flera tillfällen har använt sig av en brukarrevision har ökat med cirka två procentenheter.

1.13 Tillgänglighet vid beviljande av anslag till kulturverksamhet

Ställer din kommun krav på tillgänglighet vid beviljande av anslag till kulturverksamhet?

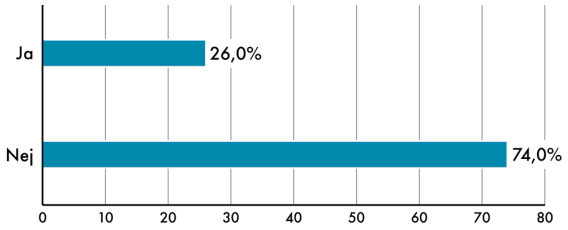

Nästan hälften av kommunerna ställer din kommun krav på tillgänglighet vid beviljande av anslag till kulturverksamhet

Varje år anslår landets kommuner betydande summor till kulturverksamheter av olika slag. Detta öppnar för möjligheten att ställa krav, exempelvis på att verksamheten tar hänsyn till och arbetar med tillgänglighet. Av årets svar framgår att andelen kommuner som alltid ställer sådana krav har ökat med tre procentenheter. Andelen kommuner som gör det ibland har ökat med en procentenhet. Andelen som inte ställer tillgänglighetskrav överhuvudtaget har även minskat med en procentenhet.

Årets resultat visar dock att andelen kommuner som åtminstone ibland kräver tillgänglighet för alla för att bevilja anslag till kulturverksamhet är i majoritet till skillnad från förra årets resultat. Det går således framåt på den här punkten. Möjligen inte så snabbt som man hade kunnat hoppas.

1.14 Tillgänglighetskrav vid utdelning av bidrag till föreningsverksamhet

Ställer din kommun krav som rör tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning när bidrag till föreningsverksamhet delas ut?

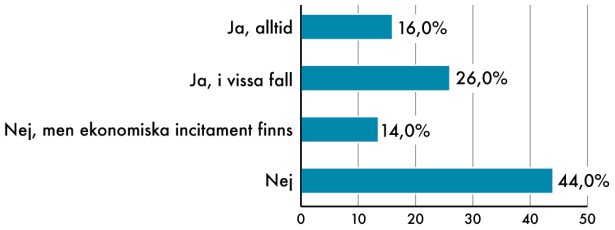

Var sjätte kommun ställer krav på tillgänglighet när bidrag till föreningsverksamhet delas ut

Genom att ställa tillgänglighetskrav på föreningar vid tilldelning av bidrag kan kommunen främja ett inkluderande föreningsliv, tillgängligt för alla som vill engagera sig.

2018 års undersökning visade på att nära hälften av kommunerna inte ställer några tillgänglighetskrav på föreningar för att dessa ska få ta del av den kommunala bidragspotten. Den siffran har minskat från 47 procent till 43 procent. Andelen som alltid ställer sådana krav har dessutom ökat jämfört med i fjol, från 10 procent till drygt 16 procent vilket är en glädjande ökning.

1.15 Lokala regelverk med krav på uteserveringar

Innehåller din kommuns lokala regelverk kring uteserveringar krav på att dessa, och tillhörande toalett, ska vara tillgängliga och användbara för personer som använder rullstol?

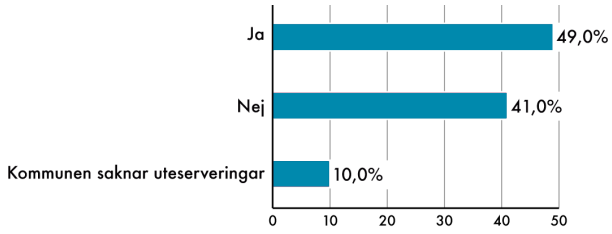

Hälften av kommunerna har lokala regelverk med krav på uteserveringar

Genom lokala regelverk rörande uteserveringar kan kommuner ställa krav på tillgänglighet för personer som använder rullstol. Kommuner kan selektivt bevilja tillstånd till uteserveringar som följer konkreta riktlinjer för tillgänglighet och därigenom på ett kostnadseffektivt sätt göra tillgänglighet till praxis. Andelen kommuner som har ett regelverk kring detta har ökat från 47 till 49 procent sedan ifjol. Utvecklingen i denna fråga går åt rätt håll men alldeles för långsamt.

1.16 Kontroll av tillgängligheten på uteserveringar

Genomför din kommun kontroller av tillgängligheten på de uteserveringar som beviljats tillstånd?

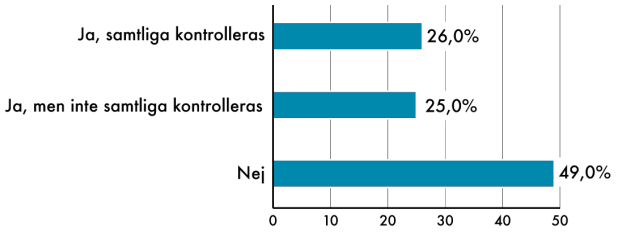

Nästan hälften av kommunerna kontrollerar inte tillgängligheten på uteserveringar

Krav på tillgänglighet innebär nödvändigtvis inte att tillgängligheten på en uteservering kontrolleras. Svaren på frågan om kontroller av uteserveringar som har beviljats tillstånd styrker detta. 2019 års undersökning visar att nästan hälften av kommunerna som har uteserveringar inte kontrollerar någon av de som beviljats tillstånd. Andelen kommuner som kontrollerar samtliga uteserveringar har ökat med en procentenhet sedan 2018.

1.17 Tillgänglighetsanpassning av badplatser

Hur stor andel av de badplatser som din kommun ansvarar för är tillgängliga och användbara för personer som använder rullstol? (Avser även möjligheten att ta sig i och ur vattnet.)

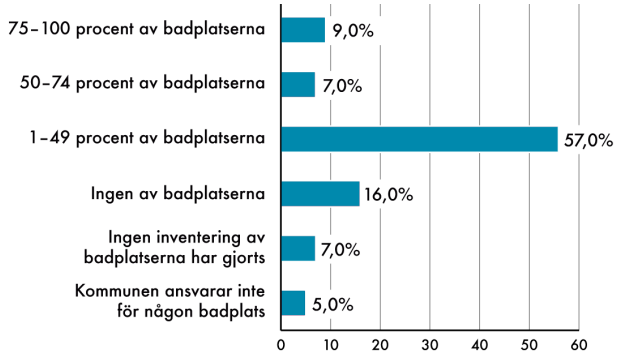

Var tionde kommun har inte tillgänglighetsanpassat badplatserna

I endast var tionde kommun är samtliga kommunala badplatser tillgänglighetsapassade. Över 16 procent av kommunerna saknar helt tillgängliga badplatser, vilket är samma resultat som 2018. Jämfört med förra årets undersökning tyder resultaten på en försämring. Andelen kommuner där fler än hälften av badplatserna kan användas av rullstolsburna personer har minskat från 22 till 15 procent jämfört med förra året.

1.18 Tillgängligghetsanpassade idrotts-anläggningar

Hur stor andel av din kommuns idrottsanläggningar och simhallar är tillgängliga och användbara för rullstolsburna? (Avser utövare, publik och funktionärer.)

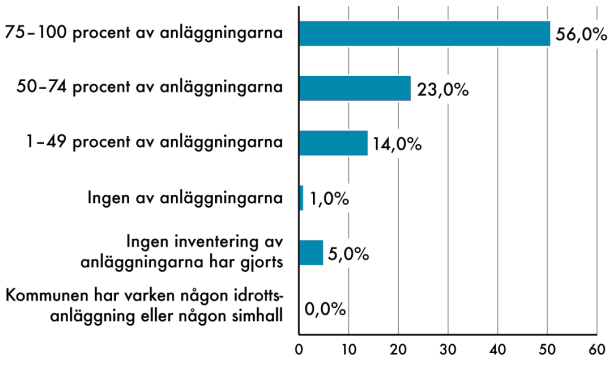

Majoriteteten av kommunerna har tillgänglighets-anpassade idrottsanläggningar

En majoritet av idrottsanläggningarna och simhallarna i landets kommuner har god tillgänglighet. 56 procent av kommunerna anger att mellan 75 och 100 procent av anläggningarna är tillgänglighetsanpassade och därmed användarbara för alla. Det är en ökning med sex procentenheter från i fjol. Endast en procent av kommunerna saknar tillgängliga anläggningar vilket är i likhet med fjolårets resultat. Detta visar på hur tillgänglighetsfrågan har blivit alltmer standardiserad gällande svenska idrottsanläggningar och simhallar. Det är ett viktigt steg i utvecklingen mot ett mer inkluderande och tillgängligt samhälle. Andelen kommuner där fler än hälften av idrottsanläggningarna kan användas av rullstolsburna personer har ökat från 74 till nästan 80 procent, vilket är en glädjande utveckling.

1.19 Rutiner för samordnad individuell plan

Har din kommun utarbetade och dokumenterade rutiner för hur kommunen arbetar med samordnad individuell plan (SIP)?

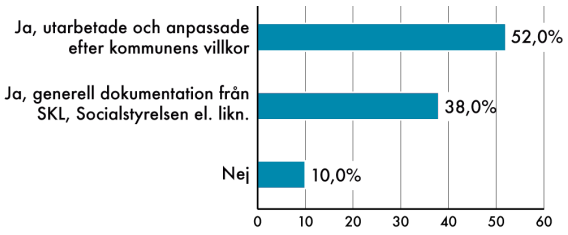

Majoriteten av kommunerna har rutiner för samordnad individuell plan

En samordnad individuell plan (SIP) utformas tillsammans med brukaren för att koordinera socialtjänsten samt hälso- och sjukvården i de insatser som berör brukaren. Dess upprättande och innehåll kräver samtycke av brukaren. Syftet med SIP är att tydliggöra ansvarsfördelningen och tidpunkten för olika insatser efter brukarens behov. Därutöver ger SIP brukaren möjlighet att påverka hur insatserna ska samordnas på bästa sätt.

Enligt lagens förarbeten har kommuner och landsting skyldighet att upprätta SIP om en individ önskar det. Av Tillgänglighetsbarometern framgår att andelen kommuner med utarbetade och dokumenterade rutiner för hur kommunen arbetar med SIP ligger på samma siffra som i fjol; 52 procent. Samtidigt har andelen som helt saknar dokumenterade rutiner för SIP drastiskt minskat från 18 till 10 procent. Det går således framåt vilket är ett glädjande besked.

Lagregeln om individuell plan finns både i 2 kap. 7 § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, och i 3 f § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL.

1.20 Lagen om tillgänglighet till digital offentlig service

Är din kommuns hemsida anpassad så att personer med funktionsnedsättning kan navigera på webbplatsen med hjälp av sina egna hjälpmedel? (D.v.s. följer hemsidan internationell standard för tillgänglighet på webben

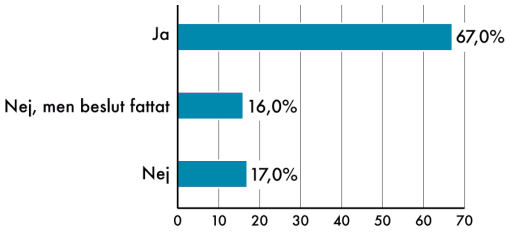

Var sjätte kommun bryter mot lagen om tillgänglighet till digital offentlig service

2016 beslutade EU om krav på tillgänglighet avseende offentliga myndigheters webbplatser och mobila applikationer. Syftet är att EU ska verka för en inkluderande offentlig sektor som ger alla medborgare samma förutsättningar att ta del av information och söka hjälp via digitala verktyg. EU-direktivet om webbtillgänglighet har följts upp, och den nya lagen om tillgänglighet till digital offentlig service började gälla den 1 januari 2019. Lagen innebär att digital service som tillhandahålls av en offentlig aktör genom en teknisk lösning som står under aktörens kontroll ska vara tillgänglighetsanpassad.

Tillgänglighetsbarometern 2019 visar att 66 procent av kommunerna har tillgänglighetsanpassat sina webbplatser. Det är visserligen en glädjande majoritet, men det innebär samtidigt att var tredje kommun, som vi tolkar resultatet, bryter mot lagen. 16 procent av kommunerna har fattat ett principbeslut om att genomföra nödvändiga åtgärder, men lagen gäller här och nu. 17 procent har inte ens inlett sitt arbete med digital tillgänglighet.

2. Rankingen av kommuner

2.1 Metod

De enskilda kommunernas svar på 20 frågor har poängsatts och utifrån poängen har kommunerna därefter rankats. Värt att notera är att en kommun som har rankats högt, inte nödvändigtvis är en kommun som av personer med någon form av funktionsnedsättning upplevs som mer tillgänglig än en kommun som rankats lägre, eller vice versa. Rankingen är dock en indikator på i vilken utsträckning en kommun använder sig av de olika styrmedel och verktyg som står till buds för att göra samhället tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.

Kommuner som svarat på mindre än 60 procent av frågorna (färre än tolv frågor) har inte rankats, dock ingår deras svar i redovisningen av de sammanlagda resultaten i rapporten. Poängen på varje fråga är 0–3 beroende på svarsalternativ. De kommuner som inte svarat på en fråga har fått noll poäng på den frågan. De kommuner som ingår i rankingen har fått sin sammanlagda poäng dividerad med det totala antalet frågor.

Kommuner vars svar visar att kommunen inte har någon anläggning eller verksamhet som en specifik fråga avser, har fått dessa frågor borttagna från sammanställningen. En kommun som på grund av en sådan justering har svarat på 19 av 20 frågor, får följaktligen sin totalpoäng dividerad med 19.

2.2 Poängsättning – frågor

1. Finns det i din kommun en tjänsteman eller förtroendevald som i sin arbetsinstruktion har ett särskilt rapporteringsansvar i tillgänglighets- och användbarhetsfrågor gentemot kommunstyrelsen?

3: ja 0: nej

2. Innehåller översiktsplanen för din kommun mätbara mål eller angivna förbättringsprojekt för ökad tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsnedsättningar?

3: ja 0: nej

3. Har din kommun under de tre senaste åren genomfört någon utvärdering av tillgänglighetsarbetet utifrån de mål som kommunen satt inom området?

3: ja, för samtliga delar
1: ja, men bara för delar arbetet
0: nej

4. Har din kommun under de senaste fyra åren kartlagt tillgänglighet och användbarhet i butiker och andra offentliga lokaler i kommunen?

3: ja, i privata och offentliga lokaler
1: ja, men endast i offentliga lokaler
1: ja, men endast i privata lokaler
0: nej

5. Har din kommun under de fyra senaste åren genomfört någon inventering av den fysiska tillgängligheten i flerbostadshus i kommunen?

3: ja
1: nej, men beslut är fattat 0: nej

6. Har din kommun en skriftlig strategi, plan eller liknande gällande bostadsförsörjningen för äldre i kommunen?

3: ja 0: nej

7. Vilka av följande insatser genomför din kommun för att driva på privata aktörers arbete med att förbättra tillgänglighet och användbarhet?

- Vi erbjuder utbildningar om tillgänglighet till privata aktörer
- Vi erbjuder checklistor/lathundar för förbättrad tillgänglighet till privata aktörer
- Vi ger investeringsstöd/annat ekonomiskt incitament till privata aktörer
- Vi uppmärksammar goda initiativ från privata aktörer, genom t ex priser
- Vi erbjuder privata aktörer forum för erfarenhetsutbyte och diskussion kring tillgänglighet
- Vi uppmanar privata aktörer att redovisa information om tillgängligheten till deras lokaler/verksamhet där övrig kundinformation finns, t ex adress och öppettider

- Vi har dömt ut vite i fall då privata aktörer inte uppfyller lagkrav om tillgänglighet
- Inga direkta insatser
- Andra insatser, nämligen: _____

8. Har din kommun beslut på eller någon skriftlig plan för att tillgänglighetsanpassa de skolgårdar som kommunen ansvarar för?

3: ja eller samtliga skolgårdar är redan tillgänglighetsanpassade
1: ja, men inte för samtliga
0: nej

9. Har din kommun beslut på/skriftlig plan för hur de kommunala skolorna ska agera när de tar emot elever med förvärvad hjärnskada?

3: ja 0: nej

10. Erbjuder din kommun sommarjobb för unga med funktionsnedsättning?

3: ja 0: nej

11. Har din kommun en strategi/ motsvarande för att anställa personer med någon form av funktionsnedsättning?

3: ja 0: nej

12. Har din kommun använt sig av brukarrevision i verksamheter som rör stöd, vård och service för personer med funktionsnedsättning?

3: ja, vid flera tillfällen
1: ja, vid något enstaka tillfälle
0: nej

13. Ställer din kommun krav på tillgänglighet vid beviljande av anslag till kulturverksamhet?

3: ja, alltid
2: ja, i vissa fall
1: nej, men ekonomiska incitament finns
0: nej

14. Ställer din kommun krav som rör tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning när bidrag till föreningsverksamhet delas ut?

3: ja, alltid
2: ja, i vissa fall
1: ej, men ekonomiska incitament finns
0: nej

15. Innehåller din kommuns lokala regelverk kring uteserveringar krav på att dessa, och tillhörande toalett, ska vara tillgängliga och användbara för personer som använder rullstol?

Kommunen saknar uteserveringar – frågan utgår

3: ja
0: nej

16. Genomför din kommun kontroller av tillgängligheten på de uteserveringar som beviljats tillstånd?

3: ja, samtliga kontrolleras
1: ja, men inte samtliga kontrolleras
0: nej

17.Hur stor andel av de badplatser som din kommun ansvarar för är tillgängliga och användbara* för personer som använder rullstol? (Avser även möjligheten att ta sig i och ur vattnet.)

Kommunen ansvarar inte för någon badplats – frågan utgår

3: 75–100 procent av badplatserna
2: 50–74 procent av badplatserna
1: 1–49 procent av badplatserna
0: ingen av badplatserna
0: ingen inventering av badplatserna har gjorts

18. Hur stor andel av din kommuns idrottsanläggningar och simhallar är tillgängliga och användbara för rullstolsburna? (Avser utövare, publik och funktionärer.)

Kommunen har varken någon idrottsanläggning eller någon simhall – frågan utgår

3: 75–100 procent av anläggningarna
2: 50–74 procent av anläggningarna
1: 1–49 procent av anläggningarna
0: ingen av anläggningarna
0: ingen inventering av anläggningarna har gjorts

19. Har din kommun utarbetade och dokumenterade rutiner för hur kommunen arbetar med samordnad individuell plan (SIP)?

3: ja, utarbetade och anpassade efter kommunens villkor
1: ja, generell dokumentation från SKL, Socialstyrelsen el. likn.
0: nej

20. Är din kommuns hemsida anpassad så att personer med funktionsnedsättning kan navigera på webbplatsen med hjälp av sina egna hjälpmedel? (D.v.s. följer hemsidan internationell standard för tillgänglighet på webben, WCAG 2.0 nivå AA?)

3: ja
1: Nej, men beslut är fattat
0: nej

Sveriges mest tillgängliga kommun 2019 är Borås, följt av 2017 och 2018 års vinnare Halmstad.

Borås är landets mest
tillgängliga kommun 2019.

2.3 Kommunranking 2019

Nedan återfinns de 191 kommuner som har svarat på minst 12 av 20 frågor och därmed har rankats. Grönmarkerade kommuner innebär att de har fått högst betyg av kommunerna i sitt län. De enskilda kommunernas svar på samtliga frågor går att finna på Humanas webbplats.

2019	2018	Kommun	Län
1	2	Borås	Västra Götalands län
2	1	Halmstad	Hallands län
3	-	Höganäs	Skåne län
4	3	Skellefteå	Västerbottens län
5	11	Karlskoga	Örebro län
6	4	Stockholm	Stockholms län
7	8	Västerås	Västmanlands län
8	23	Eskilstuna	Södermanlands län
9	6	Växjö	Kronobergs län
10	118	Solna	Stockholms län
11	10	Göteborg	Västra Götalands län
12	24	Sundbyberg	Stockholms län
13	81	Salem	Stockholms län
14	18	Säter	Dalarnas län
15	36	Bollnäs	Gävleborgs län
16	20	Boden	Norrbottens län
17	24	Enköping	Uppsala län
18	57	Falköping	Västra Götalands län
19	15	Markaryd	Kronobergs län
20	53	Jönköping	Jönköpings län
21	86	Oskarshamn	Kalmar län
22	32	Katrineholm	Södermanlands län
23	40	Helsingborg	Skåne län
24	47	Sölvesborg	Blekinge län
25	86	Götene	Västra Götalands län
26	123	Norrköping	Östergötlands län
27	13	Nybro	Kalmar län
28	8	Sjöbo	Skåne län
29	-	Forshaga	Värmlands län
30	94	Håbo	Uppsala län
31	37	Linköping	Östergötlands län
32	186	Vimmerby	Kalmar län
33	179	Krokom	Jämtlands län
34	27	Uppsala	Uppsala län
35	7	Kungälv	Västra Götalands län
36	44	Ronneby	Blekinge län
37	94	Sunne	Värmlands län
38	62	Säffle	Värmlands län
39	53	Malmö	Skåne län
40	90	Sala	Västmanlands län
41	108	Örnsköldsvik	Västernorrlands län
42	165	Flen	Södermanlands län
43	-	Trosa	Södermanlands län
44	47	Gotland	Gotlands län
45	45	Karlskrona	Blekinge län
46	91	Mjölby	Östergötlands län
47	18	Umeå	Västerbottens län
48	12	Vara	Västra Götalands län
49	27	Gällivare	Norrbottens län
50	47	Simrishamn	Skåne län
51	70	Strömsund	Jämtlands län
52	174	Torsås	Kalmar län
53	203	Ystad	Skåne län
54	160	Haparanda	Norrbottens län
55	46	Mariestad	Västra Götalands län
56	101	Munkedal	Västra Götalands län
57	51	Tyresö	Stockholms län
58	-	Töreboda	Västra Götalands län
59	69	Lund	Skåne län
60	57	Skövde	Västra Götalands län
61	74	Falun	Dalarnas län
62	74	Finspång	Östergötlands län
63	141	Malung-Sälen	Dalarnas län
64	62	Piteå	Norrbottens län

2019	2018	Kommun	Län
65	-	Dals-Ed	Västra Götalands län
66	83	Hultsfred	Kalmar län
67	-	Leksand	Dalarnas län
68	53	Örebro	Örebro län
69	47	Skara	Västra Götalands län
70	160	Surahammar	Västmanlands län
71	64	Öckerö	Västra Götalands län
72	74	Askersund	Örebro län
73	51	Olofström	Blekinge län
74	94	Sandviken	Gävleborgs län
75	108	Storfors	Värmlands län
76	74	Tranås	Jönköpings län
77	140	Kiruna	Norrbottens län
78	115	Kumla	Örebro län
79	159	Ödeshög	Östergötlands län
80	-	Mellerud	Västra Götalands län
81	149	Kil	Värmlands län
82	108	Eksjö	Jönköpings län
83	-	Orust	Västra Götalands län
84	70	Kalmar	Kalmar län
85	-	Kristianstad	Skåne län
86	120	Gnosjö	Jönköpings län
87	35	Essunga	Västra Götalands län
88	14	Avesta	Dalarnas län
89	83	Karlstad	Värmlands län
90	123	Ulricehamn	Västra Götalands län
91	123	Vaggeryd	Jönköpings län
92	105	Huddinge	Stockholms län
93	-	Mullsjö	Jönköpings län
94	118	Stenungsund	Västra Götalands län
95	144	Tanum	Västra Götalands län
96	134	Tidaholm	Västra Götalands län
97	137	Torsby	Värmlands län
98	57	Östhammar	Uppsala län
99	172	Grästorp	Västra Götalands län
100	61	Alingsås	Västra Götalands län
101	165	Hässleholm	Skåne län
102	-	Hammarö	Värmlands län

2019	2018	Kommun	Län
103	172	Skinnskatteberg	Västmanlands län
104	-	Kungsbacka	Hallands län
105	129	Nyköping	Södermanlands län
106	100	Älvkarleby	Uppsala län
107	27	Ljusdal	Gävleborgs län
108	162	Bollebygd	Västra Götalands län
109	73	Hagfors	Värmlands län
110	101	Härryda	Västra Götalands län
111	186	Hörby	Skåne län
112	4	Trelleborg	Skåne län
113	64	Västervik	Kalmar län
114	-	Bjuv	Skåne län
115	127	Sorsele	Västerbottens län
116	177	Gislaved	Jönköpings län
117	114	Vilhelmina	Västerbottens län
118	201	Herrljunga	Västra Götalands län
119	123	Knivsta	Uppsala län
120	108	Lidingö	Stockholms län
121	180	Lidköping	Västra Götalands län
122	94	Mörbylånga	Kalmar län
123	139	Pajala	Norrbottens län
124	143	Bjurholm	Västerbottens län
125	165	Ekerö	Stockholms län
126	-	Timrå	Västernorrlands län
127	-	Filipstad	Värmlands län
128	199	Hallsberg	Örebro län
129	-	Hallstahammar	Västmanlands län
130	-	Lysekil	Västra Götalands län
131	199	Mark	Västra Götalands län
132	180	Härjedalen	Jämtlands län
133	152	Kramfors	Västernorrlands län
134	211	Lomma	Skåne län
135	-	Ovanåker	Gävleborgs län
136	120	Kävlinge	Skåne län
137	91	Hjo	Västra Götalands län
138	129	Hylte	Hallands län
139	-	Klippan	Skåne län
140	133	Lycksele	Västerbottens län

2.4 Kommuner utanför rankingen

Nedan följer en lista på kommunerna som har svarat på färre än 12 frågor och ingick därmed inte i årets ranking.

2019	2018	Kommun	Län
-	-	Ale	Västra Götalands län
-	-	Aneby	Jönköpings län
-	203	Bengtsfors	Västra Götalands län
-	57	Borlänge	Dalarnas län
-	40	Botkyrka	Stockholms län
-	-	Boxholm	Östergötlands län
-	20	Bromölla	Skåne län
-	-	Bräcke	Jämtlands län
-	209	Burlöv	Skåne län
-	-	Degerfors	Örebro län
-	-	Gagnef	Dalarnas län
-	-	Gnesta	Södermanlands län
.	37	Gävle	Gävleborgs län
-	144	Högsby	Kalmar län
-	-	Jokkmokk	Norrbottens län
-	165	Järfälla	Stockholms län
-	155	Köping	Västmanlands län
-	-	Lessebo	Kronobergs län
-	66	Luleå	Norrbottens län
-	-	Mölndal	Västra Götalands län
-	101	Nacka	Stockholms län
-	-	Nordanstig	Gävleborgs län
-	149	Nynäshamn	Stockholms län
-	144	Nässjö	Jönköpings län
-	40	Osby	Skåne län
-	-	Partille	Västra Götalands län
-	-	Rättvik	Dalarnas län
-	214	Smedjebacken	Dalarnas län
-	-	Sollefteå	Västernorrlands län
-	180	Sollentuna	Stockholms län

2019	2018	Kommun	Län
-	-	Staffanstorp	Skåne län
-	201	Svalöv	Skåne län
-	-	Svedala	Skåne län
-	155	Söderköping	Östergötlands län
-	190	Tibro	Västra Götalands län
-	-	Tingsryd	Kronobergs län
-	207	Tjörn	Västra Götalands län
-	74	Upplands Väsby	Stockholms län
-	66	Upplands-Bro	Stockholms län
-	115	Uppvidinge	Kronobergs län
-	195	Vansbro	Dalarnas län
-	149	Varberg	Hallands län
-	213	Vaxholm	Stockholms län
-	-	Vellinge	Skåne län
-	-	Vetlanda	Jönköpings län
-	-	Vindeln	Västerbottens län
-	195	Vännäs	Västerbottens län
-	174	Värmdö	Stockholms län
-	-	Värnamo	Jönköpings län
-	144	Ydre	Östergötlands län
-	-	Åstorp	Skåne län
-	-	Åtvidaberg	Östergötlands län
-	184	Älmhult	Kronobergs län
-	-	Älvdalen	Dalarnas län
-	136	Älvsbyn	Norrbottens län
-	-	Ängelholm	Skåne län
-	134	Österåker	Stockholms län
-	197	Överkalix	Norrbottens län

2.5 Kommuner som inte deltog i undersökningen

Nedan följer en lista på kommuner som inte besvarade någon fråga i enkäten.

2019	2018	Kommun	Län
-	86	Alvesta	Kronobergs län
-	120	Arboga	Västmanlands län
-	127	Arvidsjaur	Norrbottens län
-	112	Arvika	Värmlands län
-	-	Borgholm	Kalmar län
-	-	Dorotea	Västerbottens län
-	-	Eda	Värmlands län
-	-	Emmaboda	Kalmar län
-	129	Eslöv	Skåne län
-	137	Fagersta	Västmanlands län
-	144	Falkenberg	Hallands län
-	-	Haninge	Stockholms län
-	211	Hofors	Gävleborgs län
-	83	Hudiksvall	Gävleborgs län
-	129	Hällefors	Örebro län
-	-	Härnösand	Västernorrlands län
-	-	Höör	Skåne län
-	40	Karlsborg	Västra Götalands län
-	15	Karlshamn	Blekinge län
-	-	Laholm	Hallands län
-	-	Lekeberg	Örebro län
-	-	Lerum	Västra Götalands län
-	-	Lindesberg	Örebro län
-	-	Ljungby	Kronobergs län
-	-	Ludvika	Dalarnas län
-	210	Motala	Östergötlands län
-	27	Mönsterås	Kalmar län
-	-	Norberg	Västmanlands län
-	33	Nordmaling	Västerbottens län
-	34	Norrtälje	Stockholms län

2019	2018	Kommun	Län
-	115	Ockelbo	Gävleborgs län
-	-	Robertsfors	Västerbottens län
-	53	Rågunda	Jämtlands län
-	205	Svenljunga	Västra Götalands län
rankades ej	rankades ej	Tierp	Uppsala län
-	66	Tomelilla	Skåne län
-	20	Trollhättan	Västra Götalands län
-	190	Vingåker	Södermanlands län
-	-	Åsele	Västerbottens län
-	31	Östersund	Jämtlands län
-	107	Övertorneå	Norrbottens län

3. Avslutande kommentar

För tionde året har Humana genomfört en enkät hos Sveriges kommuner för att ta reda på hur det ser ut med tillgängligheten i samhället. Kommunerna står ju i frontlinjen i många av de frågor som gör verklig skillnad för tillgänglighet för personer med funktionshinder. Enkäten har gett oss chansen att kunna se var det finns problem, att kunna jämföra mellan olika kommuner – och att kunna jämföra utvecklingen över tid.

I år är det alltså tionde året, och det ger förstås tillfälle till reflexion. Hur mycket har det gått framåt på dessa tio år? Tyvärr inte mycket. Bilden är snarare att det står och stampar. Vi vill lyfta fram tre områden.

För det första: hur ser det ut med tillgängligheten till kommunala lokaler? Det är en stark demokratifråga, och vi har ställt den frågan ända sedan tillgänglighetsbarometerns första år, 2010. Vi kan alltså följa utvecklingen under alla tio åren här. Tyvärr är den frustrerande. Från början hade många kommuner rätt dålig koll, hela 23 procent svarade att de inte hade kartlagt detta de senaste fyra åren. Det blev bättre, och 2012 var det nere i under tio procent som inte hade någon kartläggning. Men sedan har något hänt. 2018 och 2019 års tillgänglighetsbarometrar visar, respektive, 38 procent och 44 procent som inte har någon aktuell kartläggning.

Det kan förstås bero på att vi valt att formulera frågan just med ”under de senaste fyra åren”. Det är nämligen mer sannolikt att försämringen vi ser beror på att kommunerna är lite bekväma och förlitar sig på en lite för gammal inventering, än att de aktivt börjat ignorera tillgängligheten. Men för den rullstolsburne medborgaren spelar det ingen roll, när han eller hon står där vid entrén till biblioteket, badhuset eller någon annan kommunal lokal och det inte går att komma in. Det här duger inte.

För det andra: hur ser det ut med tillgängligheten för att ha en rik fritid? Vi har två exempel på frågor vi ställt i många år, nämligen dels tillgängligheten för badplatser, dels tillgängligheten för uteserveringar.

För badplatserna, där vi ställt frågan från 2012, har det också gått i stå. Svaret på frågan om mer än hälften av badplatserna har anpassats har pendlat mellan som lägst åtta procent, och som högst 22 procent. Men över tid syns ingen tydlig trend, och årets siffra (16 procent) är bara marginellt bättre än siffran för 2012 (14 procent). Lite samma sak gäller för uteserveringarna, där utvecklingen från 2012 visserligen är positiv, men siffran åker lite upp och ned mellan åren – och det är fortfarande mindre än hälften av kommunerna som har tillgänglighetskrav när man ger tillstånd för uteserveringar.

För det tredje, en helt ny fråga sedan ett par år: hur har kommunerna tillgänglighetsanpassat sin webbplats, och därmed sin möjlighet att ge kommunal service på det moderna sättet – via nätet? Vi lever i ett samhälle där nästan allt kan göras digitalt. En stor del av att inkludera personer med funktionsvariation och göra samhället tillgängligt för alla är därmed att tillgänglighetsanpassa även webbplatser.

Frågan om kommunen har tillgänglighetsanpassat sin webbplats har ställts sedan 2016. Skälet är att europeisk lagstiftning har varit på gång, och trädde i kraft för svensk del 1 januari 2019. Ändå har var tredje kommun inte tillgänglighetsanpassat sin webbplats. Detta trots att de har haft flera år på sig att förbereda sig.

4. Åtta åtgärder för ökad tillgänglighet i kommunerna

Humanas Tillgänglighetsbarometer visar att landets kommuner behöver fortsätta arbetet för en ökad tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning. Utifrån undersökningens resultat föreslås härmed ett antal åtgärder som flera av kommunerna ännu inte har genomfört. Dessa är i mångt och mycket desamma som tidigare år, men så länge de inte är genomförda fullt ut, tål de att upprepas.

På kort sikt kan kommunerna genomföra enkla åtgärder som inte är så kostsamma. På många håll genomförs inte denna typ av åtgärder, trots att de skulle kunna göra stor skillnad för många. Det kan exempelvis handla om att ställa krav på tillgänglighet när bidrag ges till föreningsliv och kultur eller att uppmuntra privata aktörer i kommunen att på olika sätt förbättra tillgängligheten.

1. Mätbara tillgänglighetsmål i styrande dokument Många kommuner anger konkreta miljöåtgärder i översiktsplanerna. På samma sätt bör kommunerna utarbeta mätbara mål och identifiera förbättringsområden för tillgänglighet i dessa planer och andra styrande dokument. Mål och genomförda insatser bör också följas upp utvärderas.

2. Utse person med rapporteringsansvar Kommunerna bör utse en person med rapporteringsansvar till kommunstyrelsen i tillgänglighetsfrågor. På så sätt säkerställs att tillgänglighet beaktas i beslutsfattande och får genomslag i hela kommunens verksamhet.

3. Påverka privata aktörer Kommunerna bör kartlägga hur privata aktörer arbetar lokalt med tillgänglighet samt erbjuda dem verktyg, utbildning och stöd för att ytterligare förbättra detta arbete. Genom att både erbjuda hjälp och ge incitament kan viktiga steg tas mot ett mer tillgängligt samhälle.

4. Prioritera tillgänglighet i skolor Alla kommuner bör ha uppdaterad kartläggning av tillgängligheten i skolorna i kommunen. Skolgårdar är en viktig del av lärmiljön och kommunerna bör ta fram planer för att tillgänglighetsanpassa samtliga skolgårdar.

5. Satsa på kompetensutveckling inom tillgänglighet Ett kostnadseffektivt sätt att främja tillgänglighet är att öka kunskapen hos politiker och tjänstemän. Alla kommuner bör erbjuda medarbetarna kontinuerlig kompetensutveckling på området.

6. Ge alla unga möjligheten att komma ut på arbetsmarknaden Att ge unga människor yrkeserfarenhet genom sommarjobb eller anställningar inom kommunen är ett sätt för många komma ut på arbetsmarknaden. De kommuner som ännu inte erbjuder feriearbete till de i behov av särskilt stöd bör göra detta, samtidigt som strategier för rekrytering av personer med funktionsnedsättning bör utformas.

7. Ställ krav på tillgänglighet Kommunerna bör när de beviljar tillstånd eller finansierar verksamheter ställa krav på tillgänglighet. Genom detta kan tillgängligheten i samhället förbättras utan att det behöver kosta kommunen något. Kommunerna bör givetvis även kontrollera att de krav som ställts verkligen uppfylls.

8. Gör badplatser och idrottsanläggningar tillgängliga För att ge personer med funktionsnedsättning samma möjligheter till aktivitet som andra behöver kommunerna se till att badplatser, idrottsanläggningar och lekparker görs tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning. Frågan är särskilt angelägen då många med funktionsnedsättning har svårt att kunna motionera i den utsträckning de vill.